

Griffie

Memo

Onderwerp

Uitnodiging Commissie Sturen en verantwoorden 11 september 2020

Geachte dames en heren,

Hierbij nodig ik u uit voor de digitale vergadering van de Commissie Sturen en verantwoorden. De vergadering vindt plaats op vrijdag 11 september 2020. De starttijd is vermeld op de dagindeling.

De griffier van Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Mw. mr. K.A.E. ten Cate

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk

Aan

Commissie Sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie

S.F.P. (Simon) van den Bighelaar

B.P. (Berno) Schemmekes

Van

G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

Griffie

Concept-agenda

Commissie Sturen en verantwoorden 11 september 2020

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk

Aan

Commissie Sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie

B.P. (Berno) Schemmekes

S.F.P. (Simon) van den Bighelaar

Van

G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

1. Opening en vaststellen agenda
2. Vaststellen vergaderrooster Commissie Sturen en verantwoorden 2020

Zie bijgevoegd memo. Volgens het reglement van de commissie wordt een vergaderrooster opgesteld.
3. Voorstel deelname accountant als controleur in Treasury Committee

Zie bijgevoegd memo. In het memo wordt voorgesteld de rol van de externe accountant in het Treasury Committee enigszins te actualiseren.
4. Voorstel financiële afwikkeling jaarrekeningcontrole 2019 Provincie Noord-Brabant

Zie bijgevoegde brief vanuit BDO Accountants. Gevraagd wordt of de commissie kan instemmen met het door BDO onderbouwde voorstel voor financiële afwikkeling, om te bepalen in hoeverre de griffier op basis van haar budget-bevoegdheid tot effectivering van het voorstel kan overgaan. Vanuit BDO zijn de heren Neil van Engelen en Dennis Meeuwissen aanwezig.
5. Voorstel dienstverleningsplan accountant 2020 Provincie Noord-Brabant

Zie bijgevoegde presentatie van BDO Accountants. Op basis van de presentatie kan de commissie specifieke aandachtspunten voor de accountantscontrole meegeven. Ook wordt besproken op welke wijze de natuurlijke adviesfunctie van de externe accountant het beste kan worden ingezet in het aankomende controlejaar. Vanuit BDO zijn de heren Neil van Engelen en Dennis Meeuwissen aanwezig.
6. Reflectie op indicatoren in Begroting 2020

Zie bijgevoegd memo. Naar aanleiding van analyse en reflectie op indicatoren uit de Begroting 2020. Verkennend gesprek van werkgroep met organisatie heeft op 28 augustus plaatsgevonden.
Op basis van bijgevoegd memo en een aanvullende mondelinge terugkoppeling vanuit de werkgroep gaat de commissie in gesprek over

verbeteringen in de (resultaat)indicatoren die al in de komende Begroting 2021 kunnen worden opgenomen. Ook wordt aan de hand van bijgevoegd memo besproken met welke scope de werkgroep vanuit de Commissie de komende periode verder gaat werken.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

7. Terugkoppeling werkgroep rechtmatigheidsverantwoording

Mondelinge terugkoppeling. Geen memo omdat verkennend gesprek van werkgroep met organisatie nog plaatsvindt plaats op 3 september.

8. Terugkoppeling werkgroep immunisatieportefeuille

Zie bijgevoegd memo. Verkennend gesprek van werkgroep met organisatie heeft plaatsgevonden op 19 augustus.

9. Rondvraag en sluiting

Griffie

Memo

Onderwerp

Vergaderrooster Commissie Sturen en verantwoorden 2^e helft 2020

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk
Aan

Commissie Sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie
S.F.P. (Simon) van den Bighelaar
B.P. (Berno) Schemmekes

Van

G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

Op 29 mei 2020 en 12 juni 2020 heeft de dit voorjaar ingestelde Commissie Sturen en verantwoorden haar eerste vergaderingen gehouden op basis van op 6 maart 2020 door PS vastgestelde "Reglement Commissie Sturen en verantwoorden Provinciale Staten Noord-Brabant" wordt op voordracht van de secretaris een vergaderrooster vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de sturings- en verantwoordingscyclus.

Voor de 2^e helft van dit jaar wordt het volgende vergaderrooster voorgesteld.

Vergaderdatum op Statendag:	Onderwerpen die tenminste moeten worden besproken:
11 september	Voorstel accountant in Treasury Committee Voorstel financiële afwikkeling jaarrekeningcontrole 2019 Dienstverleningsplan accountant 2020 Analyse resultaatindicatoren begroting 2020 Stand van zaken werkgroepen vanuit Commissie
9 oktober	Bestuursrapportage II-2020 Stand van zaken herijking immunisatieportefeuille
6 november	Begroting 2021 Tussenstand voorbereiding rechtmatigheidsverantwoording
11 december	Boardletter 2020 n.a.v. interim controle accountant

Voor wat betreft de sturings- en verantwoordingscyclus zijn deze data afgestemd met de organisatie. Daarnaast is vanwege de interim controle van BDO en vanwege het ritme waarin de 'werkgroepen' vanuit de commissie nu van start zijn gegaan, het van belang ook in de maand december rekening te houden met een vergadering. In de december vergadering wordt een vergaderrooster voor 2021 voorgelegd aan de Commissie Sturen en verantwoorden.

Voorgesteld wordt dit vergaderrooster vast te stellen.

Griffie

Memo

Onderwerp

Voorstel deelname accountant als controleur in Treasury Committee

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk

Aan

Commissie Sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie
M.A.P.M. (Thijs) Spijkers
S.F.P. (Simon) van den Bighelaar
B.P. (Berno) Schemmekes

Van

G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

Aanleiding en context

Provinciale Staten hebben via de op 10 juni 2017 in werking getreden "Verordening treasury Noord-Brabant" kaders meegegeven voor de uitoefening van de treasuryfunctie. Gedeputeerde Staten hebben op basis hiervan voor het feitelijk uitvoeren van de treasuryfunctie een Treasury Statuut vastgesteld op 23 oktober 2018 en deze ter kennisname voorgelegd aan Provinciale Staten.

Op basis van het Treasury Statuut is door GS een Treasury Committee ingesteld. Doel van het Treasury Committee is GS te adviseren over het treasury beleid en toezicht te houden op de uitvoering ervan. De externe accountant van de Provincie neemt vanuit zijn natuurlijke adviesfunctie (en niet als formeel lid) deel aan het Treasury Committee in de rol van adviseur. Met het aantreden van een nieuwe externe accountant is nog eens goed gekeken naar de rol van adviseur en is er de behoefte de deelname van de externe accountant nader te omschrijven.

Voorstel

Te besluiten de rol voor de externe accountant in het Treasury Committee voortaan als volgt te beleggen:

- *De externe accountant van de Provincie neemt deel aan het Treasury Committee in de rol van controleur (en niet als formeel lid) en toetst of de financiële strategie, zoals beschreven in het Treasury Statuut, én de uitvoering daarvan past binnen het financiële beleid van de Provincie zoals vastgesteld door PS en de geldende wettelijke kaders.*

Toelichting

In afstemming met organisatie en accountant de volgende observaties:

- Het Treasury statuut is vastgesteld door GS en ter kennisname voorgelegd aan PS en het Treasury Committee adviseert GS.
- Van de externe accountant wordt tot op heden verwacht dat hij als adviseur specifieke kennis inbrengt, met name op het terrein van rechtmatigheid
- De jaarrekeningcontrole wordt door de accountant uitgevoerd namens PS. Verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het beleid en opstellen van de jaarrekening ligt bij GS.
- In het controle raamwerk rondom het beheer van de beleggingsportefeuille is het Treasury Committee een belangrijke schakel. De accountant steunt hier in de controle niet direct op, maar in de regel worden de voorstellen van het Treasury Committee wel overgenomen door GS en uitgevoerd door de externe vermogensbeheerder. De rol van de accountant is het controleren

van de transacties in het kader van het getrouwheid en de rechtmatigheid in de jaarrekening.

- Overweging kan zijn dat de rol van de externe accountant in het Treasury Statuut nu teveel is toegespitst op GS in plaats van PS waardoor er bij deelname vraagtekens gezet kunnen worden bij de onafhankelijke rol van de accountant.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Is vervolgens een controleur in de Treasury Committee namens PS wenselijk? Een van de doelen van de Treasury Committee is om toezicht te houden op de uitvoering van het treasury beleid en deelname van de externe accountant als controleur kan vooral van toegevoegde waarde zijn om achteraf problemen te voorkomen. De financiële transacties die behandeld worden in het Treasury Committee betreffen over het algemeen significante transacties waarbij het terugdraaien van een transactie bijvoorbeeld bij een geconstateerde onrechtmatigheid niet eenvoudig is.

Op basis daarvan het voorstel om de rol van de externe accountant in het Treasury Committee aan te laten passen in lijn die zij namens PS hebben.

Tot slot

Indien de Commissie Sturen en verantwoorden kan instemmen met dit voorstel, kan de accountant met in acht neming van het voorstel vanaf 30 september a.s. (eerstvolgende) vergadering van het Treasury Committee deelnemen als controleur in het Treasury Committee. Via de verslagen van het Treasury Committee die voor PS ter inzage worden gelegd kunnen PS deze werkwijze monitoren. Tenslotte wordt (vanuit de bevoegdheid van GS om het Treasury Statuut te herzien) bij de eerstvolgende herziening van het Treasury Statuut deze werkwijze ook daarin geactualiseerd.

Aan de Provinciale Staten van de Provincie Noord-Brabant
T.a.v. de mevrouw mr. K.A.E. ten Cate
Brabantlaan 1
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Tilburg, 31 augustus 2020

Kenmerk : StH/NvE/DMe/1009912

Betreft : voorstel financiële afwikkeling jaarrekeningcontrole 2019

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Dit controlejaar was nog eens extra bijzonder door een start in januari in plaats van september. Daar kwamen vervolgens ook nog de gevolgen van het Coronavirus bij, waardoor wij tijdens de eindejaarscontrole niet bij de provincie op locatie konden langskomen en informatie en vragen digitaal hebben moeten afstemmen.

Het gevolg hiervan is een minder efficiënt proces en een niet altijd optimale communicatie vanwege de inherente beperkingen aan de digitale middelen. Corona heeft geen invloed op de cijfers in de jaarrekening, maar wel op de toelichtingen in de paragrafen en in de jaarrekening (gebeurtenissen na balansdatum, schattingen). Hierover is uitvoerig contact geweest met de organisatie voor wat betreft de benodigde informatie. De commissie BBV heeft standaard teksten beschikbaar gesteld die als een minimum gelden. Deze zijn nog specifiek gemaakt en aangevuld voor en door GS.

De afronding van de controle verliep derhalve 'op afstand', hetgeen betekent dat zowel de organisatie als ons team elk vanuit huis werkten. Dit heeft de nodige improvisatie gevergd om toch zoveel als mogelijk te kunnen blijven communiceren, niet alleen via email. In de praktijk merken we dat het op afstand uitvoeren van controles tot meer contact leidt tussen betrokkenen, wat op zich goed is. Keerzijde is dat de tijd voor leidinggevend in de teams om aan het dossier te werken en review uit te voeren daardoor beperkt wordt, nog los van de tijd die thuis gevraagd wordt in deze bijzondere situatie. Daarom is het goed, ook op het vlak van doorlooptijd, transparant te zijn naar elkaar. Inmiddels weten we dat het uitvoerende deel van de controle naar tevredenheid is doorgelopen.

Wij hebben ons in deze lastige periode vooral gericht op het tijdig aanleveren van de stukken aan PS. Door de cumulatie van aanvullende werkzaamheden in combinatie met corona en de focus op tijdige afronding maakt het lastig om gedurende de jaarrekeningcontrole voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden toestemming te verkrijgen van de commissie sturen en verantwoorden; ook gelet op de late instelling van deze nieuwe commissie. Graag gaan we met u in overleg om hier voor de toekomst werkbare afspraken voor te maken.

In het kader van transparantie en openheid hebben wij hieronder een overzicht opgenomen met daarin de werkelijke kosten in het kader van de jaarrekeningcontrole en doen wij in alle

redelijkheid een voorstel voor de financiële afwikkeling als gevolg van de incidenteel ontstane bijzondere situatie.

FASE	UREN	WERKELIJK	INSCHRIJFSTAAT	VERSCHIL
Pre-audit en planning	204	€ 25.062	€ 23.650	€ 1.412
Interimcontrole	447	€ 56.366	€ 42.150	€ 14.216
Controle jaarrekening en afronding	811	€ 102.425	€ 79.350	€ 23.075
TOTAAL	1462	€ 183.853	€ 145.150	€ 38.703
1. AF: Onze investering in de provincie				€ 10.900
2. AF: Gevolgen corona voor rekening van BDO				€ 5.100
3. Inhoudelijke onderwerpen die hebben geleid tot aanvullende werkzaamheden voor rekening van de provincie				€ 22.703

Ad 1. Onze investering in de provincie

Wat het extra intensief maakt is het feit dat wij het eerste jaar ons controledossier moeten opbouwen met een start in januari in plaats van september. Uiteraard heeft er afstemming plaatsgevonden met de voorgaande accountant, echter er vindt geen fysieke overdracht van het controledossier plaats. Door de vele kennismakingsgesprekken en onze tussentijdse controle in januari 2020 hebben wij de organisatie beter leren kennen. Wie zien deze uren (ter waarde van €10.900) als investering in de relatie met de provincie en nemen deze voor onze rekening.

Ad 2. Gevolgen corona t.a.v. onze urenbesteding voor rekening van BDO

Zoals vermeld is het in allerlei opzichten een bijzondere controle geweest waarin we de opdracht uiteindelijk naar tevredenheid en tijdig hebben kunnen afronden. Met betrekking tot 2019 hebben, naast corona, een aantal andere ontwikkelingen geleid tot een hogere tijdsbesteding dan vooraf gepland. Een deel van de extra tijdsbesteding betreft een investering die wij als BDO dit jaar doen. Daarnaast zijn wij bereid het deel van onze urenbesteding als gevolg van Corona (ter waarde van € 5.100) voor onze rekening te nemen. In alle redelijkheid stellen wij voor het restant ad afgerond € 22.700 excl. btw in rekening te brengen bij de provincie.

Ad 3. Inhoudelijke onderwerpen die hebben geleid tot aanvullende werkzaamheden

Gedurende het controleproces hebben er naast de effecten van Corona in de controle incidenteel extra afstemmingen plaatsgevonden die hebben geleid tot aanvullende tijdsbesteding. Dit betreft onder meer:

1. Extra afstemming in het kader van de onduidelijkheden in de kaderstelling vanuit het ministerie ten aanzien van de SISA-verantwoording.
2. Extra afstemming in het kader van aanlevering en mogelijke onzekerheid inzake de verantwoording van het RVO omtrent het trappenhuis niet grondgebonden natuursubsidies.

3. Extra afstemming in het kader van het verkrijgen van voldoende en geschikte controle informatie ter onderbouwing van de waardering van de grondexploitaties.
4. Extra afstemming in het kader van het verkrijgen van voldoende en geschikte controle informatie ter onderbouwing van de waardering van de financiële vaste activa.
5. Extra afstemming tussen de interne controle en BDO bij de uitwerking van een aantal aanbestedingsvraagstukken naar aanleiding van de inkoopanalyse en de foutevaluatie.
6. Extra inhoudelijke afstemmingen tussen PNB en BDO als gevolg van Corona (impactanalyse, verwerking in de jaarstukken).

Punt 1 en 2 liggen buiten de invloedssfeer van zowel de provincie als BDO. Punten 3 tot en met 6 hangen ook samen met het werken 'op afstand' als gevolg van Corona, alsmede de noodzakelijke verbetering van de aanlevering van stukken door de organisatie. In onze inschrijving hebben we de grondexploitaties, waardering financiële vaste activa en aanbestedingsvraagstukken als focusgebieden voor de controle aangemerkt en voldoende uren voor gecalculeerd. Wij gaan er vanuit dat de extra afstemmingen (punt 3 tot en met 6) incidenteel van aard zijn en in de controle van de jaarrekening 2020 niet meer voorkomen.

Natuurlijk adviesfunctie - dag van PS

Als gevolg van de bijzondere start van de jaarrekeningcontrole in januari en het vormen van de commissie sturen en verantwoorden bij de provincie hebben wij onze natuurlijke adviesfunctie nog niet ten volle kunnen invullen. Het organiseren van de dag van PS houdt u van ons tegoe. Graag gaan we met de commissie in overleg hoe we hier in het najaar 2020 invulling aan kunnen geven. In ons dienstverleningsplan 2020 doen wij hiertoe een voorstel.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en zijn graag bereid e.e.a. mondeling toe te lichten.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance
namens deze,

w.g.

drs. D.O. Meeuwissen RA

Dienstverleningsplan 2020

Provincie Noord-Brabant

- CONCEPT -

Dienstverleningsplan 2020

Provincie Noord-Brabant

Aan de leden van de Provinciale Staten van de
Provincie Noord-Brabant

Geachte Statenleden,

Hierbij ontvangt u ons dienstverleningsplan 2020. Dit dienstverleningsplan bevat onze uitgangspunten en plan van aanpak voor de controle 2020 alsmede de invulling van onze natuurlijke adviesfunctie.

Met dit dienstverleningsplan informeren wij u over de wijze waarop wij de controle 2020 vormgeven en u ondersteunen in de uitoefening van uw opdrachtgeversrol richting de accountant. Dit dienstverleningsplan bevat de afspraken en verwachtingen ten aanzien van de controle aan de hand waarvan u achteraf kunt evalueren. In de bijlage hebben we de opdracht 2020 voor u op een rij gezet.

De onderwerpen, die in dit plan aan de orde komen, maken onderdeel uit van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die wij toepassen bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening en andere controle opdrachten.

Graag geven wij u de mogelijkheid om in het verlengde van de controleopdracht ons specifieke aandachtspunten mee te geven. In onze boardletter en accountantsverslag koppelen wij vervolgens de resultaten ten aanzien van uw aandachtspunten expliciet terug.

Hoogachtend,
BDO Audit & Assurance B.V.

w.g. drs. D.O. Meeuwissen RA

1. Ervaring afgelopen jaar en aandachtspunten 2020

Provincie Noord-Brabant

Ervaringen afgelopen jaar

Actiepunten 2020

Belangrijkste wijzigingen in het normenkader

Top aandachtspunten 2020

1.1 Ervaring afgelopen jaar

Provincie Noord-Brabant

- ☐ Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Dit controlejaar was nog eens extra bijzonder door een start in januari in plaats van september. Daar kwamen vervolgens ook nog de gevolgen van het Coronavirus bij, waardoor wij tijdens de eindejaarscontrole niet bij de provincie op locatie konden langskomen en informatie en vragen digitaal hebben moeten afstemmen.
- ☐ In de dynamiek van de eindejaarscontrole hebben wij in goed overleg met de betrokken medewerkers de gestelde termijnen en deadlines behaald.
- ☐ De controle 2019 was overwegend gegevensgericht. We werken samen met Team Concerncontrol & Auditing om te komen tot de meest efficiënte controleaanpak. De huidige aanpak gaat uit van een risicoanalyse en detailcontrole op transactiestromen.
- ☐ Wij hebben de samenwerking en communicatie met ambtelijke organisatie als constructief en plezierig ervaren. Graag intensiveren wij voor 2020 en verder de samenwerking en communicatie met de commissie sturen en verantwoorden.

Een goede samenwerking is ook voor het jaar 2020 key voor het behalen van alle deadlines en een goed eindresultaat in de vorm van een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening.

1.2 Actiepunten 2020

Provincie Noord-Brabant

Naar aanleiding van een evaluatie met de organisatie en de griffie hebben wij een aantal actiepunten geformuleerd om de controle van 2020 verder te optimaliseren:

Doelstelling	Actiepunt 2020
Samenwerking en communicatie met de commissie sturen en verantwoorden intensiveren.	➤ Naast de gebruikelijke contactmomenten (boardletter, accountantsverslag) tussentijds rapporteren over de voortgang. Bijvoorbeeld in oktober, februari en april). ➤ Periodiek overleg met de voorzitter inplannen. ➤ Praktische afspraken maken ten aanzien van eventueel meerwerk wat zich incidenteel voor zou kunnen doen.
Toegevoegde waarde voor PS vergroten	➤ Invulling natuurlijke adviesfunctie concretiseren (zie hoofdstuk 3)
Doorlooptijd verkorten en deadlines behalen	➤ Duidelijke afspraken maken over de verantwoordelijkheden per persoon. Koppelen van BDO'er aan verantwoordelijke binnen provincie. (eigenaarschap jaarrekening en balansdossier/samensteldossier) ➤ Afspraken over de kwaliteit van de opgeleverde specificaties verduidelijken (grondexploitaties, financiële vaste activa, aanbestedingen)

1.3 Belangrijkste wijzigingen in het normenkader

Provincie Noord-Brabant

Wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV)

- ☐ Wijziging lastneming van subsidies bij provincies van toepassing op beschikkingen vanaf 1 januari 2021
- ☐ Toepassing met terugwerkende kracht is niet verplicht. De provincie bepaalt zelf het overgangsbeleid.
- ☐ PS dient het grensbedrag vast te stellen vanaf welk bedrag ze het wenselijk vinden dat de subsidies op basis van een meer nauwkeurige toerekening verantwoord worden en niet in eens bij de start van het project.

Impact van de provinciale corona-maatregelen op de jaarrekening en de rechtmatigheidscontrole

- ☐ Overbruggingskrediet voor het innovatieve mkb
  - ☐ Onderzoeken van coulancemogelijkheden bij lopende subsidies en maatregelen
  - ☐ Onderzoek van coulancemogelijkheden rond prestatie afspraken met organisaties die subsidies ontvangen
  - ☐ Voorschot OV-subsidies blijft
-

1.4 Top aandachtspunten 2020

Opvolging accountantsverslag en boardletter 2019

Vorbereiden op de rechtmatigheidsverantwoording	▶ GS legt vanaf 2021 zelf een rechtmatigheidsverantwoording af. ▶ PS dient de tolerantiegrenzen te bepalen (0% - 3%). ▶ Invoering naar onze mening een kans om de controlerende rol van PS waar nodig te versterken. ▶ Drie varianten op de interne controle beheersing: ▶ Minimaal ▶ Ambitieuus ▶ De rechtmatigheidsverantwoording plus ▶ Variant 2 achten wij op de lange termijn een goede impuls voor de gehele organisatie. ▶ Advies: geef GS opdracht tot het opstellen van een business case en een plan van aanpak.
Aanbevelingen interne beheersing	▶ Controle orderdesk uitbreiden ter borging van de aanbestedingsrechtmatigheid. ▶ Optimaliseren van de controle op het personeelsproces. ▶ Actualiseren van het interne Dienstverleningsplan en de documentatie / de rapportage van de interne controle optimaliseren.
Aanbevelingen IT-beheersing	▶ Controleer in hoeverre de controlemaatregelen volgens de assurance-verklaring van de ICT-dienstverlener de juiste aspecten voor uw organisatie dekken en of de resultaten hiervan toereikend zijn. ▶ Uw rol als provincie verschuift van uitvoerende rol naar een regie voerende rol. Van belang is dat deze nieuwe rol in voldoende mate is ingericht binnen de organisatie.
Impact Corona	▶ Minimaal noodzakelijke borging van rechtmatigheid noodregelingen in het kader van de coronacrisis, al dan niet achteraf. ▶ Impact op waarderingen van leningen en deelnemingen.

2. Controleaanpak 2020

Provincie Noord-Brabant

Uw team is ongewijzigd

Planning en communicatie

Consistente aanpak

Regulier budget 2020

2.1 Uw team is ongewijzigd

Provincie Noord-Brabant

Drs. Dennis Meeuwissen RA

Partner

+31(6) 526 15 067

dennis.meeuwissen@bdo.nl

Professionele ervaring

Dennis is tekenend auditpartner, eindverantwoordelijk voor de controle. Hij heeft ruime ervaring in het controleren van provincies, gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en woningcorporaties.

Ervaring > 20 jaar

Drs. Neil van Engelen RA

Senior Manager

+31(6) 286 97 791

neil.van.engelen@bdo.nl

Professionele ervaring

Neil is uw aanspreekpunt voor vaktechnische kwesties. Geruime tijd accountant geweest van provincie Noord-Brabant, Utrecht, Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland.

Ervaring > 20 jaar

Sven ter Heijden RA

Junior Manager

+31(6) 506 41 167

Sven.ter.heijden@bdo.nl

Professionele ervaring

Als controleleider is Sven verantwoordelijk voor de dagelijkse coördinatie en aansturing van de controle. Heeft brede blik door bewuste keuze voor de controle van publieke organisaties naast een profit portefeuille.

10 jaar ervaring

2.2 Planning en communicatie

Provincie Noord-Brabant

FASE	Beoordelen bedrijfsvoering	Toetsen intern beheersing	Pre-audit risicovolle posten	Jaarrekening controle	Evaluatie
Wanneer?	juli - Augustus	september - november	december - januari	februari - april	mei - juni
Omschrijving	Deze fase staat in het teken van het actualiseren van onze organisatie-kennis. Hierbij betrekken wij de interne ontwikkelingen en de sector brede ontwikkelingen. Als resultaat uit deze fase brengen wij een op de provincie afgestemd concept dienstverleningsplan uit wat we samen met PS definitief maken in de pre-auditbespreking. Zo heeft u als PS een concreet document in handen waaraan u ons in de uitvoering aan kunt houden.	Toetsen van de werking van de interne beheersing zoals de beheersing vaste activa, treasury, de beheersing rondom de uitvoering van het MIPP en informatiebeveiliging. De belangrijkste bevindingen uit onze werkzaamheden nemen we op in onze boardletter.	In fase 3 controleren we vooruitlopend op de jaarrekeningcontrole complexe posten. Meer dan eens leiden deze posten tot verdiepende vragen of discussies over uitgangspunten. Door deze punten vroegtijdig met elkaar te delen, zonder last te hebben van een naderende deadline, ontstaat meer begrip en een beter eindresultaat. Op deze wijze kunnen we PS tijdig informeren over eventuele bevindingen naar aanleiding van de controle dan wel over de voortgang van de controle in relatie tot de deadline.	Deze fase van de controle vormt het sluitstuk van het controleproces. In onze controle zijn wij data-gedreven en voeren wij data-analyses uit. Wij evalueren samen met u de eventueel geconstateerde bevindingen. De controles monden uit in de afgifte van de controleverklaring omtrent de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening en het accountantsverslag.	Evaluatie van het controle proces met PS als input voor onze dienstverleningsplan voor het volgende controle jaar (april, mei). Na afloop van het jaarrekeningtraject kijken wij graag met u terug om onze dienstverlening continue te verbeteren en af te stemmen op uw wensen.
Communicatie richting PS / commissie sturen en verantwoorden	Bespreking dienstverleningsplan (september)	Bespreking boardletter (november/december)	Update voortgang controle en eventuele bijzonderheden (februari)	Bespreking accountantsverslag (mei)	Evaluatie met commissie sturen en verantwoorden (juni)

2.3 Consistente aanpak

Provincie Noord-Brabant

- Onze aanpak voor 2020 is vooral gegevensgericht in samenwerking met de werkzaamheden van team CC&A
- Onderkende potentiële significante risico's in het kader van de jaarrekeningcontrole zijn:
  - Management override (theoretisch risico)
  - Waardering financiële vaste activa en grondexploitaties
  - Aanbestedingsrechtmatigheid
  - Ongeautoriseerde handelingen in IT-systemen

Deze potentiële risico's en onderliggende processen krijgen in de controle verhoogde aandacht.

- Geïntegreerde IT-audit

2.4 Regulier budget 2020

Provincie Noord-Brabant

	Budget 2019
Budget controle 2019	€ 145.150
Bij: indexering 2020 op basis van de jaarmutatie dienstenprijsindex 2020 1e kwartaal	€ 2.610
<i>Mogelijk aanvullende controlewerkzaamheden in het kader van de noodmaatregelen a.g.v. Corona</i>	<i>p.m.</i>
Totaal budget controle 2020	€ 147.760

3. Natuurlijke adviesfunctie 2020

Provincie Noord-Brabant

Invulling natuurlijke adviesfunctie

Provincie Noord-Brabant

---

1. Specifieke aandachtspunten van PS?

2. Het organiseren van de dag van PS (voor dit controle seizoen 2x)

Graag organiseren wij jaarlijks de dag van PS waarbij onze specialisten uw PS-leden bijpraten op relevante actualiteiten en thema's. Voorstel onderwerpen:

- Afschaffen rechtmatigheidsverklaring van de accountant en rechtmatigheidsverantwoording van GS.
- Ontwikkelingen in het BBV ten aanzien van rente, voorzieningen onderhoud activa en de verwerking van subsidieasten.

3. Actief participeren in vergaderingen als uw onafhankelijke adviseur

Wanneer er belangrijke financiële stukken op de agenda staan van PS bijvoorbeeld bij een Statendag zijn wij aanwezig om eventuele vragen te beantwoorden en de statenleden bij te staan.

4. Maandelijks aanwezig voor vragen van PS-leden

Bijlage: uw opdracht

Provincie Noord-Brabant

A.1 Uw primaire opdracht

A.2 Belangrijkste elementen normenkader

A.3 Verantwoordelijkheid GS

A.4 Verantwoordelijkheden BDO

A.1 Uw primaire opdracht

Provincie Noord-Brabant

Uw primaire opdracht voor 2020 is ongewijzigd ten opzichte van 2019

- ✓ Voldoet de jaarrekening aan de in de wet gestelde eisen?
- ✓ Getrouw beeld (in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en Wet normering topinkomens)
- ✓ Financiële rechtmatigheid van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties.
- ✓ Verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.
- ✓ Verstrekken van specifieke verklaringen met informatie die provincie gebruiken voor de provinciale jaarrekening.

A.2 Belangrijkste elementen normenkader

Provincie Noord-Brabant

Ontwikkeling in externe wet & regelgeving

- ☐ Besluit begroting en verantwoording
- ☐ AVG - aanpassing wetgeving

Interne regelgeving

- ☐ Financiële verordening
- ☐ Mandaatregeling 2018
- ☐ Provinciale verordeningen cf. normenkader 2020

A.3 Verantwoordelijkheden GS

Provincie Noord-Brabant

Verantwoordelijkheid van GS

- Naleven van wettelijk voorschriften
- Borgen van de financiële rechtmatigheid
- Opzetten van een effectieve interne beheersing die materiële afwijkingen voorkomt
- Voorkomen en ontdekken van fraude
- Opmaken van de jaarstukken

Richting de accountant

- Toegang verschaffen tot alle relevante informatie
  - Onbeperkte toegang verschaffen tot personen binnen de organisatie
  - Melden van fraude
-

A.4 Verantwoordelijkheden BDO

Provincie Noord-Brabant

BDO heeft zich te houden aan

- Controleverordening en controleprotocol
- Nederlandse controlestandaarden
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden
- Wet ter voorkoming van witwassing en financieren terrorisme (melding ongebruikelijke transacties)
- Controleprotocol Wet normering topinkomens
- Nota verwachtingen accountantscontrole SISA

en het waarborgen van de onafhankelijkheid en objectiviteit.

Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale onderneming bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 28 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.150 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy. BDO adviseert ondernemingen in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 158 landen, meer dan 67.000 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl

Memo

Onderwerp

Reflectie op indicatoren in Begroting 2020

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk

Aan

Commissie sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie
S.F.P. (Simon) van den Bighelaar
B.P. (Berno) Schemmekes

Van

P. (Patricia) van der Kammen
J.J. (Jade) van der Linden
L.F.A.M. (Loek) van Wely
R.J. (Roel) Gremmen
G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

Inleiding

Op 6 maart 2020 is de Commissie Sturen en verantwoorden ingesteld. Vanuit de Commissie Sturen en verantwoorden is een werkgroep van 4 Statenleden in deze zomer gestart met werkzaamheden omtrent het onderwerp 'Resultaatindicatoren', gekoppeld aan een context van het begrip 'Sturen met kaders'.

Om praktische redenen is gestart met een analyse en reflectie op de in de begroting 2020 van de provincie Noord-Brabant opgenomen (resultaat)indicatoren. Dit om te kijken in hoeverre deze reflectie nog kan worden meegenomen in de totstandkoming van de begroting 2021 die medio september op niveau van GS en organisatie wordt afgerond.

In een informeel overleg of Benen Op Tafel overleg (afgekort: BOT-overleg) op vrijdag 28 augustus hebben werkgroep en een delegatie van de organisatie gesproken over de analyse en reflectie van de werkgroep. Voordat ingegaan wordt op de analyse en reflectie van de werkgroep wordt kort ingegaan op de context van waaruit wij als werkgroep naar (resultaat)indicatoren kijken.

Vervolgens gaan we in op een mogelijke vervolgaanpak. In de bijlage is onze reflectie op de indicatoren uit de begroting 2020 opgenomen.

Context en mogelijke vervolgaanpak

Qua context is in de werkgroep gesproken over het principe Sturen Met Kaders (SMK) als vertrekpunt. Daartoe biedt onder meer het onderzoek 'Kaders Tellen' van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) uit februari een goede kapstok.

Hoewel we ons in eerste instantie focussen op betere indicatoren in de komende begroting, ziet de werkgroep 'betere prestatie indicatoren' wel in een bredere context. Het meer toepassen van het principe Sturen Met Kaders (SMK) is een discussie die heel goed zou passen parallel aan/in het verlengde van het verbeteren van indicatoren in de komende begroting. Dat laatste ziet de werkgroep voornamelijk als een eerste stap.

Als werkgroep concluderen we dat het werken volgens de Sturen Met Kaders principes op de achtergrond is geraakt in de samenwerking tussen PS én GS en

organisatie en dat die handschoenen weer moet worden opgepakt. Dit betekent onder meer dat het van toegevoegde waarde is als PS, meer aan de voorkant betrokken worden in het totstandkomingsproces en de actualisering van beleidsprogramma's en de daarin aan de voorkant betrokken is in de kaderstelling. Is bijvoorbeeld het beleid 'technisch' zodanig geformuleerd dat er ook sprake is van meetbare doelen en meetbare (resultaat)indicatoren. Ook is de stelling dat als er sprake is van betere (resultaat)indicatoren in de beleidsprogramma's, er ook dan betere indicatoren in de komende begrotingen kunnen worden opgenomen.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

De werkgroep vindt het prettig te constateren dat deze context wordt gedeeld door de ambtelijke delegatie die we hebben gesproken en bespreekt dan ook graag met de Commissie, hoe de Commissie hierin staat. Overigens betekent dit dat we pas aan het begin staan van een proces.

Om een en ander waar te maken doet de werkgroep het voorstel voor vooralsnog de 2 volgende vervolgstappen:

Stap 1. Betere indicatoren in de Begroting 2021. Vanuit ambtelijke organisatie wordt de hierna opgenomen 'Reflectie op indicatoren in de Begroting 2020' meegenomen als feedback naar de organisatie, om deze reflectie waar mogelijk nog te verwerken in de Begroting 2021, die in de komende weken op niveau van GS en organisatie wordt afgerond. Enerzijds zal dit beperkt kunnen zijn gezien het korte tijdpad. Anderzijds is de werkgroep vol verwachting wat er - vanuit doorgaande lijn van ontwikkeling in het afgelopen jaar én qua vertaling van het bestuursakkoord - inmiddels aan verbetering zichtbaar is in de komende Begroting 2021. GS en organisatie wordt alvast gevraagd hierop te reageren in de komende Commissievergadering. De Begroting 2021 zelf komt begin oktober beschikbaar voor PS en wordt begin november door Commissie en PS behandeld.

Stap 2. Betere toepassing van SMK-principes in komende beleidstrajecten. Hiervoor is het belang betoogd, om als PS aan de voorkant van beleidstrajecten betrokken te zijn bij de kaderstelling (hoe formuleer je bijvoorbeeld goede beleidsdoelen en indicatoren zodat een betere politieke afweging in PS kan plaatsvinden). Heel praktisch wil de werkgroep als pilot de komende periode gaan betrokken zijn bij enkele actuele beleidstrajecten, waarbij te denken is aan de economische visie, de landbouwvisie, de energievisie of beleidskader mobiliteit. Het gaat de werkgroep met name om financieel-beleidstechnische betrokkenheid, zodat zij in lijn met de doelen van de Commissie kunnen bijdragen aan versterking van de kaderstelling en langs die weg kan bijdragen aan betere toepassing aan SMK-principes. GS en organisatie wordt gevraagd hierop zo concreet mogelijk te reageren in de komende Commissievergadering.

Als mogelijke derde vervolgstap overweegt de werkgroep in de Commissievergadering van oktober nog te komen met een discussienotitie het nog verder oppakken van de SMK-principes (een concept hiervoor hebben we nog niet als volledige werkgroep kunnen bespreken). Maar voor eerst is het van belang dat er aan de slag wordt gegaan de hiervoor beschreven stappen 1 en 2.

Reflectie op indicatoren in begroting 2020

Vervolgens gaan we in op de indicatoren in de begroting 2020. De 4 Statenleden uit onze werkgroep, hebben deze indicatoren in 2 groepen van 2 Statenleden geanalyseerd en de uitkomsten opgenomen in een sjabloon, dat moet worden gezien als intern werkdokument van de werkgroep, wat kan worden gebruikt door GS en organisatie voor verwerking in de komende begroting.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Per programma is bekeken welke indicatoren als sterk worden bestempeld (wat overigens soms vaak wil zeggen dat de indicator als kengetal of procesindicator sterk is, maar dat er nog geen sprake is van een sterke prestatie indicator), welke indicatoren worden bestempeld als zwak en/of verbetering vatbaar zijn. Ook is er per programma ruimte gemaakt voor overige opmerkingen.

In zijn algemeenheid valt op dat:

- De indicatoren zijn nauwelijks SMART geformuleerd;
- De indicatoren zijn zowel bij 'Wat willen we bereiken', als bij 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn opgenomen. Op zijn minst zou daarbij veel duidelijker moeten worden gemaakt dat het bij het 'Wat we daarvoor doen' overwegend om procesindicatoren gaat. De vraag is dus in hoeverre dat relevant is, en hoe we meer nadruk krijgen op outcome/resultaat.
- De indeling qua kopjes /paragrafen in de begroting is niet altijd duidelijk, de gelaagdheid zou beter visueel kunnen worden vormgegeven.
- In paragraaf bedrijfsvoering zijn helemaal geen indicatoren opgenomen.

Hier volgt de reflectie per programma.

Programma 1:

Sterke indicatoren:

- In 2020 voeren we tenminste drie experimenten met verschillende vormen van participatie uit bij geplande beleidsvormingsprocessen.
- Aantal toezichtontvangers dat door ons op een of meer toezichtgebieden wordt beoordeeld (105).
- Aantal toezichtontvangers waarmee minstens één voortgangsgesprek gevoerd is (65).
- Aantal georganiseerde regiobijeenkomsten (4).
- Aantal uitgevoerde thema-onderzoeken (2).
- Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht (0).

Zwakke indicatoren of indicatoren voor verbetering vatbaar, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- Bevorderen van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en integriteit → concreter, wat ga je hier precies aan doen?
- Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering → 'Meer' is te vaag, ga je dit bij alle beleidsvoorstellen doen?

- De kwaliteit van het openbaar bestuur bevorderen we via interbestuurlijke samenwerking → Hoe ziet die samenwerking eruit?
- Ons toezicht draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het openbaar bestuur.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Overbodige indicatoren, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- De opkomstcijfers in Noord-Brabant van verkiezingen van Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden: weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden → is dit jaar niet aan de orde, dus waarom benoemen?

Overige suggestie voor te onderzoeken (resultaat)indicatoren:

-

Programma 2:

Sterke indicatoren:

- Participeren stedelijke transformatieopgaven (percentage wordt genoemd)
- Verhogen woningvoorraad
- Binnenstedelijke inpassing nieuwe woonruimte (aantal wordt genoemd)
- Verduurzamen werklocaties (omdat in de bijzin een aantal wordt genoemd)

Zwakke indicatoren of indicatoren voor verbetering vatbaar, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- Participeren in ruimtelijke ontwikkelingen: *Vanuit een integrale, gebiedsgerichte benadering – ‘diep, breed en rond’ – participeren we in wisselende rollen (‘richting geven’, ‘beweging stimuleren’, ‘mogelijk maken’) in ruimtelijke ontwikkelingen* → Hoe kunnen wij als PS dit controleren, hoe gaan we dit meten?
- Ontwikkeling van werklocaties: *Vraaggerichte ontwikkeling van hoogwaardige en toekomstbestendige werklocaties vanuit de regionale afspraken en samenwerking* → Concretere doelstelling, die voor de Staten ook meetbaar en controleerbaar is

Overbodige indicatoren, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

-

Overige suggestie voor te onderzoeken (resultaat)indicatoren:

-

Programma 3:

Sterke indicatoren:

- Mate waarin gebieden klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht (100% in 2050) → bij “wat gaan we ervoor doen” concrete en meetbare doelstellingen, weergeven in tabellen en per jaar tot en met 2023.
- De regionale keringen zijn veilig (100% voldoet aan de norm). → bij “wat gaan we ervoor doen” concrete en meetbare doelstellingen, weergeven in tabellen en per jaar tot en met 2023.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Zwakke indicatoren of indicatoren voor verbetering vatbaar, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit: *100% van de primaire keringen voldoet aan de veiligheidsnorm in 2050 in combinatie met gerealiseerde waterstandsaling door rivierverruimende maatregelen* → Onduidelijk wat de doelstellingen op kortere termijn zijn, hoe kan de Staten een vinger aan de pols houden vóór 2050?
- Ondiep grondwater: Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 36.000 ha NNP niet langer verdroogd).: *Hectares natte natuurparel waarin maatregelen zijn getroffen (cumulatief)* → “Maatregelen treffen” is niet concreet genoeg en niet resultaatgericht.
- De mate waarin de Brabantse landbouwbodem vitaal is → We missen concrete meetbare doelstellingen.

Overbodige indicatoren, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- Zoet water: Waterbeschikbaarheid is conform geldende gebiedsafspraken (einddata af te spreken in individuele gebiedsafspraken) → Hier kunnen we als Staten niks mee.
- Het grondwater in de drinkwaterbronnen in Brabant blijft van goede kwaliteit.

Overige suggestie voor te onderzoeken (resultaat)indicatoren:

- Het Brabants grondgebied voldoet aan de norm voor regionale wateroverlast (elke 6 jaar worden de inspanningen gekwantificeerd). → Wanneer dit maar één keer per 6 jaar wordt gekwantificeerd kunnen we het maar 1x in de 6 jaar controleren, dit is raar om dan jaarlijks in de begroting op te nemen. Zijn er andere manieren om als Staten vinger aan de pols te houden?

Programma 4:

Sterke indicatoren:

- In 2027 is het robuuste en samenhangende natuurnetwerk gerealiseerd → Bij wat gaan we ervoor doen, duidelijk weergeven wat er de komende jaren specifiek gerealiseerd gaat worden.
- Aantal uitgevoerde maatregelen (cumulatief)
- Gerealiseerde ha (cumulatief)

- Beheerde ha via de Subsidiestelsel Natuur en Landschap - onderdeel agrarisch natuurbeheer (cumulatief)
- In uitvoering genomen ha bosuitbreiding (cumulatief)
- Gerealiseerde ha via de subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader en de subsidieregeling voor de aanleg van landschapselementen en het herstel van cultuurhistorische landschapselementen
- Beheerde ha via de subsidieregeling Groen Blauw Stimuleringskader
- In 2022 investeren meer Brabantse burgers en ondernemers in hun groene leefomgeving → Met bij wat gaan we daarvoor doen de indicator "Ondernemers en burgers die investeren in hun groene leefomgeving"
- Aantal resterende woningen met een geluidsbelasting > 60 dB met een onbekend binnenniveau of een binnenniveau > 36 dB)
- Er komt geen Lex silencio positivo voor
- Handhavingsbeschikkingen blijven in stand na gerechtelijke toetsing

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Zwakke indicatoren of indicatoren voor verbetering vatbaar, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen → Onmeetbaar, plus dat de doelstelling concreter moet door uit te drukken in cijfers
- In 2030 zijn de waardevolle cultuurhistorische landschappen in Brabant behouden en waar mogelijk versterkt. & In 2050 staat Brabant met zijn TOP-landschap van oude en nieuwe landschappen in de top 5 van Europa. → De resultaatindicatoren bij "wat gaan we daarvoor doen" zijn echter wel duidelijk
- Staat van de luchtkwaliteit (PM10, PM2.5, NO2) en verbetering van de ervaren geur- en andere milieubelasting per vierkante kilometer. → Dit moet concreter (alleen bij geluidsbelasting wordt hij concreter gemaakt bij "wat gaan we daarvoor doen")
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de Wet dwangsom → misschien beter om hem anders te formuleren, dit kan voor verwarring zorgen (doelstelling 0 is dan ook raar). Zelfde geldt voor de indicator: Er komt geen Lex silencio positivo voor.

Overbodige indicatoren, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

-

Overige suggestie voor te onderzoeken (resultaat)indicatoren:

- In 2050 hebben alle bedreigde planten en dieren in Brabant weer een geschikte leefomgeving → 2050 is té ver weg, wat voegt dit toe als indicator in een begroting van 2020

Programma 5:

Sterke indicatoren:

- Aantal ondersteunde MKB-deelnemers binnen R&D-regelingen (MIT, OPZuid, Interreg). (Jaarlijkse score sterk afhankelijk van planning Europese programma's). Streefcijfer: 40-50 in MIT, overige incidenteel i.v.m. aflopen budgetten.
- 5 nieuwe Europese/internationale samenwerkingsverbanden (→ eventueel nog benoemen dat het om innovatie samenwerkingen gaan)

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Zwakke indicatoren of indicatoren voor verbetering vatbaar, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- % toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar → Er mist een doelstelling.
- Aantal nieuwe financieringen via Brabants Start-Up Fonds, de BOM en Scale Up-fonds → Er mist een doelstelling.
- Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt → Indicator staat goed uitgelegd inclusief de huidige stand van zaken, maar mist een doelstelling.
- % bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) → Indicator staat goed uitgelegd inclusief de huidige stand van zaken, maar mist een doelstelling.
- Aantal gevestigde bedrijven in het jaar (vanaf 2021: binnen in het meerjarenplan afgesproken specifieke doelgroepen) & aantal nieuwe arbeidsplaatsen → Missen doelstelling.
- Aantal handelsmissies aantal & deelnemende bedrijven → Missen doelstellingen.
- *Versterken/uitbreiden doelgroep van bestaande faciliteiten (DVC, BIC, MKB-programma JADS, Campione e.a.) met oog voor o.a. dataficeringskansen MKB* Indicator: aantallen gebruikers → Er mist een doelstelling.
- *Komen tot aanpak via één-overheid van gezamenlijke transitie in bredere MKB (proces)* Indicator: plan van aanpak, inclusief tussendoelen en indicatoren → We missen concrete doelstellingen die meetbaar zijn, eventueel te vroeg om dit als indicator op te nemen.

Overbodige indicatoren, met suggesties voor te onderzoeken (resultaat)indicator:

- Duurzaam/innovatief middelgroot en kleinbedrijf (met uitleg: "Wij streven naar een indicator die de voortgang weergeeft t.a.v. duurzaam en innovatief middelgroot en kleinbedrijf. In 2020 formuleren we de aanpak, in de begroting 2021 geven we een nadere uitwerking van zowel outcome- als prestatie-indicatoren") → Deze indicator voegt op deze manier niks toe aan de begroting, enkel benoemen dat er in 2020 een aanpak komt en dan pas in de begroting 2021 indicatoren opnemen lijkt gepaster

Overige suggestie voor te onderzoeken (resultaat)indicatoren:

-

Programma 6

	Naam	Toelichting/motivatie
Sterk	Minimaal 1 laadpunt per 5 elektrische voertuigen	bruikbare indicator, echter definities formuleren
Zwak	Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule	interessante info, potentieel interessante indicator. Moet te relateren zijn aan beleid provincie ivm afrekenbaarheid doelstellingen/prestaties (indien niet te relateren aan prov. beleid is het geen KPI, hooguit een interessant kengetal). Target ontbreekt.
	Emissie gerelateerd aan energie: totale co2 emissie in absolute aantallen	niet SMART, niet gekwantificeerd, niet te beoordelen/meten, niet afrekenbaar. Target?
	Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie	niet SMART, niet gekwantificeerd, niet te beoordelen/meten, niet afrekenbaar. Target?
	Om draagvlak en marktstimulans te creëren treedt de provincie via aanbestedingen en inkoop op als goed voorbeeld en launching customer	dubieus. Voorts is het geen indicator maar een beleidslijn. Bevat meerdere doelen en 1 indicator.
	Mate van hergebruik van grondstoffen is toegenomen	Definities ontbreken, targets en gerelateerde doelen onduidelijk.
Overbodig	100% vd verzoeken v gemeenten op aantal ondersteunde procedures te trekken zijn gehonoreerd	Vergunningsprocedures zijn 'n wettelijke taak; vaag als dit 'n indicator beoogt te zijn.
Overige punten		

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Programma 7

	Naam	Toelichting/motivatie
Sterk	Hoeveelheid opgewekte kwh/jaar boerenbedrijven	Op zichzelf bruikbare indicator. target ontbreekt.
Zwak	Stikstofemissie per veehouderijsector in NB	welke informatiewaarde heeft dit? wat zegt dit over effecten? Target? Afrekenbaar doel?
	Emissie fijnstof uit veehouderij in NB	welke informatiewaarde heeft dit? wat zegt dit over effecten? Target? Afrekenbaar doel?
	aantal woningen met een berekende kans op geurhinder >20%	Theoretisch gehalte. Berekeningsmethode bepaalt uitkomst. Niet gekwantificeerd, geen target, doel?
	Veehouders die gebruik maken van ondersteunende maatregelen	Wat zegt dat? iets over de outcome of iets over beleid? Paradoxaal: hoe desastreuzer het beleid, hoe meer afhankelijkheid.
	Biodiversiteit op landbouwpercelen	slechte indicator want niet duidelijk uitgelegd wat biodiversiteit is en hoe het gemeten wordt
Overbodig	alle genoemde procesvariabelen (wat gaan we daarvoor doen)	
	Ontwikkelde en toegepaste stalsystemen	Leuk om te weten als kengetal, maar niet als KPI geschikt
Overige punten	wat willen we bereiken' heeft indicatoren en 'wat gaan we daarvoor doen' heeft indicatoren. Onduidelijk wat voor indicatoren, geen targets, niet SMART. Processen moeten geen doel zijn!	

Programma 8

	Naam	Toelichting/motivatie
Sterk	Verkeersslachtoffers (3 indicatoren)	Zeer geschikt om op te willen sturen, heldere indicator bij duidelijk doel. Moet wel helder worden gekwantificeerd en een realistisch target bevatten! Ook kan nuttig zijn om aantal verkeersdoden prov wegen te relateren aan hoeveelheid prov wegkilometers, en dat te vergelijken met andere provincies.
	De staat en de inrichting vd prov wegen worden positief gewaardeerd door de Brabantse burger (waardering WOW 7+)	formulering van KPI moet beter. Is WOW een gestandaardiseerd instrument? Waarom een 7?
	Uitvoering OV concessies: klanttevredenheid	>= vorig jaar is een zwaktebod. Heldere ambitie, heldere target!
Zwak		
Overbodig	Totale emissie broeikasgassen uitgedrukt in co2 equivalenten	staat al in het hoofdstuk energie
Overige punten		

Programma 9

	Naam	Toelichting/motivatie
Sterk	Indicatie fiedruk: gemiddelde vertraging	<vorig jaar is echter wel een zwakke target.
Zwak	Het monitoringsplan voor samenwerkingsprogramma smartwayz.nl is in 2019 aangescherpt in de volledige breedte vd programmadoelen doorstroming, innovatie en goede procesvoering	hoe is dit een KPI?
	Het mobiliteitssysteem in Brabant heeft een minimale impact op de leefomgeving of creëert ruimte voor andere ontwikkelingen door een goede inpassing in de omgeving	dat is een doel, geen indicator
	Overbodig	
	Overige punten	

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Programma 10

	Naam	Toelichting/motivatie
Sterk	staat van rijksmonumenten	target moet wel scherp geformuleerd worden; doelstelling?
Zwak	Borging behoud van monumenten	Dat is geen KPI maar een doel.
	vergroten cultuurbereik	Dat is een doel; Niet SMART, definitie ontbreekt van cultuur en van cultuurbereik
	instrumentarium periode 2020-2024 op orde	procesvariabele. Dit moet altijd een basisdoel zijn, maar is geen kpi
	Overbodig	
	Overige punten	

Griffie

Memo

Onderwerp

Terugkoppeling werkgroep Immunisatieportefeuille

Datum

1 september 2020

Ons kenmerk

Aan

Commissie Sturen en
verantwoorden

Kopie aan

Griffie

W. (Ward) de Bruijn

F.G.A. (Frank) van Dam

M.A.P.M. (Thijs) Spijkers

S.F.P. (Simon) van den Bighelaar

B.P. (Berno) Schemmekes

Van

J.G.M. (Marcel) Thijssen

A.I. (Anne Miep) Vlasveld

M.J. (Maarten) Everling

G.A. (Gerard) Hoogendijk

Telefoon

06-15078778

Inleiding

Vanuit de Commissie Sturen en verantwoorden is een werkgroep van 3 Statenleden in deze zomer gestart met verkennende werkzaamheden omtrent het onderwerp 'Immunisatieportefeuille'. Er is gestart met een verkenning omdat het een breed onderwerp is, waarin in eerste instantie nader geduid moet worden op welke wijze de Commissie Sturen en verantwoorden en de werkgroep vanuit deze commissie het beste invulling kunnen geven aan hun rol.

Vanuit de organisatie heeft de werkgroep een aantal stukken ontvangen (i.c. de door PS vastgestelde verordening, het door GS vastgestelde statuut, het treasury jaarplan 2020 en de 1^e kwartaalrapportage 2020 van de immunisatieportefeuille). De leden van de werkgroep hebben deze stukken bestudeert en op basis daarvan heeft een verkennend gesprek plaatsgevonden met een delegatie vanuit de organisatie.

Op basis van deze terugkoppeling komen we tot een voorstel voor nadere werkwijze.

Terugkoppeling

Vanuit de organisatie is een historische schets gegeven. In de kern bekend bij de meeste Statenleden en samengevat: In 2009 zijn de aandelen Essent verkocht. PS besloten een deel van de opbrengst in te zetten voor een investeringsagenda én een deel van de opbrengst in stand te houden voor het realiseren van 'eeuwigdurend' rendement. Daarmee wordt bedoeld dat het in stand te houden vermogen, ofwel het immunisatievermogen jaarlijks € 122,5 miljoen aan rendement moet opleveren om het door de verkoop weggefallen jaarlijkse dividend vanuit de aandelen Essent van € 122,5 miljoen te compenseren. Daarbij is aangegeven dat het tot op heden steeds gelukt is om dit rendement te realiseren en dat het in de meeste jaren zelfs gelukt is om meer rendement te realiseren. Deze 'meer-rendementen' zijn in die jaren als buffer opzijgezet, zodat in jaren van 'minder-rendementen' de buffer kan worden aangesproken om de jaarlijkse € 122,5 miljoen aan rendement te kunnen realiseren. Immers zo kan de jaarlijkse € 122,5 miljoen die als jaarlijkse opbrengst in de begroting van de provincie is geraamd worden gegarandeerd.

Vervolgens is stilgestaan bij de opgave die er ligt: Onder meer als gevolg van lage rente en onder meer als gevolg het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk (tegen lage rendementen) is het bij ongewijzigd beleid niet reëel te verwachten de jaarlijkse € 122,5 miljoen rendement uit het immunisatievermogen te genereren. Op basis van huidige prognoses zal ook de hiervoor genoemde buffer over 5-6 jaar niet langer toereikend zijn om de tekorten aan te vullen. Hier ligt de opgave om te komen tot

nieuwe mogelijkheden om het rendement uit het immunisatievermogen op peil te brengen en te houden. Enerzijds wordt dit bemoeilijkt door strenge regelgeving, die wel als voordeel heeft dat de risico's beperkt blijven. Anderzijds, zijn er wettelijk gezien mogelijkheden om (immunisatie)vermogen te investeren in publieke taken die daartoe door PS kunnen worden aangewezen. Hier moet wel een afweging worden gemaakt tussen mogelijk te realiseren rendement versus risico's die daarbij worden gelopen. Vanuit GS en organisatie worden hier in de komende periode voorstellen voorbereid en zijn er vanuit PS, onderzoeksmiddelen beschikbaar gesteld.

Datum

1 september 2020

Documentnummer

Vervolgens is verkend op welke wijze de werkgroep namens de Commissie op dit onderwerp invulling kan worden gegeven aan versterking van de kaderstellende en controlerende rol van PS: We hebben verkend dat de meer traditionele aanpak kan zijn dat wij als Commissie (en PS) de nadere voorstellen van GS afwachten, maar dat is niet de werkwijze waar we gezamenlijk voor willen gaan. We willen met de organisatie gaan voor een werkwijze waarin wij als werkgroep en Commissie betrokken zijn bij de opbouw van de voorstellen om te komen tot een toekomstbestendig immunisatieportefeuille, ofwel door als werkgroep en Commissie 'goed langszij' de organisatie te zijn, langs die weg te komen tot kaderstelling. Concreet is het voorstel dat de hele Commissie via een actuele presentatie wordt bijgepraat over de immunisatieportefeuille en bijbehorende vraagstukken. Daarin wordt ook de verdere aanpak voor de komende periode voorbereid en besproken en kan vervolgens ook de scope van de werkgroep namens de Commissie nader worden bepaald (met bijvoorbeeld de momenten waarop de Commissie richting PS adviseert over kaderstelling omtrent publieke taken waarin kan worden geïnvesteerd of omtrent afwegingen van rendement en risico).

Vervolg

Hieruit wordt voorgesteld dat vanuit GS en organisatie een presentatie wordt voorbereid voor de Commissievergadering van 9 oktober. De werkgroep gaat medio september nader in overleg met de organisatie over de aanpak voor de opgave omtrent de immunisatieportefeuille. Deze opgave wordt ook besproken in de Treasury Committee van 30 september. De uitkomsten hiervan kunnen ook in de presentatie op 9 oktober aan de Commissie worden teruggekoppeld.